

deklódést, ha az oktatás korlátolt területet alaposan dolgoz fel. Másik baj, hogy még ha idejében meg is kapja az iskola, amire szüksége van, kellő számban, ez csak egypár élettelen, környezetéből kiszakított növény lehet, pedig a tanulóra nézve sokkal fontosabb a növény környezete: a talaj neme, a világítás, stb. Ilyen példányokon aligha lehet megfigyelgetni a beporozás fontos jelenségeit, vagy a reflex mozgásokat, nem is említve az életközösség és a létért való küzdelem egész területét, amelyet ilyen módon sohasem ismer meg a tanuló. Kirándulásokkal pótolni az iskolai kertészet ezen hiányait nem lehet, hiszen a nagy városokban a kirándulásoknak számtalan nehézsége van. Közel nincs olyan terület, ahol a tanár nyugodtan végeztesse növendékeivel élettani megfigyeléseket, messze menni meg nagyon költséges. Szóba jöhetne még az iskolai kertészet látogatása, de ez az időjárás előreláthatatlansága miatt nem valósítható meg ott, ahol sok iskola több osztálya közt kellene megegyezést teremteni.

Ezekből a fejtegetésekből azt a következtetést vonja le *Bungers*, (*Monatschrift für höhere Schulen*, 11.füzet), hogy az iskolai kertészet nem pótolhatja az iskolai kertet, különösen tekintetbe véve, hogy a kertészet vezetője rendszeren nem olyan ember, akinek megfelelő tudományos és pädagogiai képzettsége volna, pedig csak ilyen ember tudhatja, hogy mire van szüksége az iskolának. Arra kell tehát törekedni, különösen új építkezéseknél, hogy minden iskola megkapja a maga külön kertjét, hiszen ez alig emelné 4%-kal az építési költségeket. Ezt az áldozatot meg lehet hozni, ha a nevelés érdeke így kívánja.

*

Az amerikai egyetemek elnöke. Az egyetemi elnökség speciális amerikai hivatal, amely nagyban különbözik az európai rektorságoktól. Történeti fejlődése e hivatalnak elég egyszerű. Eleinte pap volt az elnök, hiszen a college egészen egyházi iskola volt, amely papokat képzett. Amint az egyetemek elvilágiasodtak, az elnök is világi lett és még a felekezeti egyetemek elnökeinek sincs egyházi működésük. Az elnök az egyetemi adminisztráció vezetője, akinek nagy befolyása van az intézet vezetésére tanügyi és anyagi tekintetben egyaránt. Újabb időben erős vita folyt Amerikában arról, hogy az elnök szerepe nem befolyásolja-e károsan az egyetem tanárainak függetlenségét és szabadságát, ezért tartja szükségesnek *Charles W. Eliot*, hogy rámutathasson az elnök szerepére az egyetemek életében (*Educational Review*, XVII. 5.). Mindenekelőtt megkülönböztetendőknak tartja az anyagi kérdéseket a pädagogiai kérdésektől. A fenntartó bizottság feladata és joga az anyagi kérdésekben intézkedni, viszont pädagogiai kérdéseket nem lehet a tanítótestület meghallga-

tása nélkül elintézni. Az elnöknek járatosnak kell lennie mindegyik kérdéscsoportban és meg kell lennie a befolyásának is mindkét irányban. Ha megfelelő az elnök, arra fog törekedni, hogy a tanárok véleményét és kívánságait képviselje abban a tekintetben, hogy az egyetem a lehető legtöbbet nyujtsa hallgatóinak. Viszont a tanárok csak örülhetnek, ha nem kell adminisztratív ügyekkel törődniök, ami a legtöbb tanárra nézve csak teher lenne. Az elnök viszont, aki az összes szakokat és karokat áttekintő figyelemmel tudja kísérni és aki legjobban ismerheti az egyetemnek, mint egésznek szükségleteit, össze tudja egyeztetni a sokféle véleményt és kívánságot, hogy az intézmény működése a leghelyesebb irányba terelődjék. Ha ezt teszi, megfelel hivatásának és így szükséges szerepet tölt be. Ha azonban az elnök személye meg nem felel ennek a hivatásnak, a fenntartó bizottság feladata, hogy pótolja a hiányt és nevelésügyi kérdésekben mindig meghallgassa a tanárok véleményét.

*

Tanulók típusai. Aki megértő szemmel nézi a tanulókat, számtalan alkalmat talál arra, hogy közöttük típusokat különböztessen meg. Ez a megkülönböztetés csak előnyére válik a nevelésnek, mert csak így tudja a tanító olyanná tenni munkáját, hogy az a lehető legeredményesebb legyen. *Münch* Vilmos egyik előadásában mutat rá egy sor ilyen megkülönböztetésre (*Zeitschrift für pädag. Psychologie* 1911.) Már a tanulók külső megjelenése is alkalmat ad testi típusok megkülönböztetésére, de nem szabad elhamarkodva következtetnünk ezekből a testi benyomásokból a lelki életre. A közönséges tanító igyekszik hamar különbséget tenni jó és rossz tanuló között, ami szintén könnyen vezethet csalódásra. Még nagyobb baj, ha a tanító hamar szétválasztja a tanulókat okosakra és ostobákra. Sokszor megcsal bennünket a tanuló beszélő készsége, ha abból a szellemi folyamatok gyorsaságára következtetünk. Sokszor félreismerik az iskolában azokat a gyermekeket, akiknek önálló ötleteik vannak, mert a helyes kifejezést meg nem találva, különös alakban jelentkeznek ezek az ötletek, úgy hogy a többi tanulókat mosolyra készítik, a felületes tanítót pedig fejrázásra. Vannak azután tanulók, akiknél látszólag minden feltétele megvan annak, hogy «jó» tanulók legyenek, de még a legtehetségesebbek és legjobbakaratúak is csak egészen kivételesen tudnak egyenlően megfelelni az iskola sokféle követelményének. A tanulók nem egyformán viselkednek a különféle szakokkal szemben, sőt a különféle feladatokkal és tevékenységekkel szemben sem, de e szempontból sokféle típust lehet köztük találni. Vannak, akik teljesen megfelelnek, de írásbeli dolgozatokat készíteni nem tudnak. E tekintetben igen sok típust lehetne megkülönböztetni. Ugyan-